

Γενικά Αρχεία του Κράτους Αρχεία Νομού Λευκάδας

Ελένη Δ. Γράφα

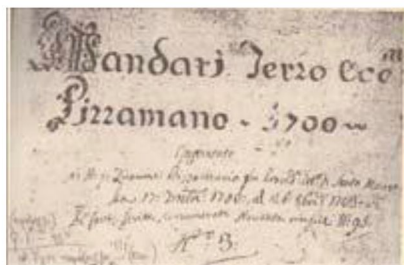
Προϊσταμένη Γ.Α.Κ. Αρχείων Ν. Λευκάδας
e-mail: mail@gak.lef.sch.gr

Ιστορικά στοιχεία

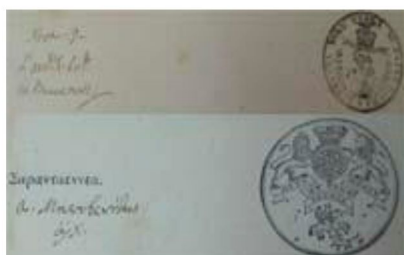
Τον Ιούλιο του 1684 ο Βενετός αρχιστράτηγος Φραγκίσκος Μοροζίνι μετά από νικηφόρα πολιορκία του φρουρίου της Αγίας Μαύρας, πρόσθεσε το νησί της Λευκάδας, το μόνο από τα Ιόνια νησιά που κατείχαν οι Τούρκοι, στις κτήσεις της Γαληνοτάτης Δημοκρατίας της Βενετίας. Οι νέοι κατακτητές οργάνωσαν τη διοίκηση του νησιού και ως αναπόσπαστο τμήμα της, σύμφωνα με την πάγια τακτική που ακολουθούσαν σε όλες τις κτήσεις τους, δημιούργησαν και το Αρχαιοφυλακείο για να δέχεται προς φύλαξη τα αρχεία των υπηρεσιών τους. Από τότε οργανώθηκαν και λειτουργούν ως σήμερα τα Αρχεία της Λευκάδας με διακοπή ενός μόνο έτους. Πρόκειται για το έτος 1715 όταν οι Τούρκοι ανακατέλαβαν για ένα χρόνο το νησί και οι Βενετοί κατά την αποχώρησή τους ανατίναξαν τις εγκαταστάσεις του φρουρίου. Η φωτιά που εξερράγη κατέστρεψε, εκτός των άλλων και το Αρχαιοφυλακείο που στεγαζόταν εκεί και το μεγαλύτερο μέρος του αρχειακού υλικού καταστράφηκε.

Με την επάνοδο των Βενετών και μετά από αυτούς μέχρι την Ένωση των Επτανήσων με την Ελλάδα το 1864, η εκάστοτε διοίκηση του νησιού κατέθετε τα αρχεία της στο Αρχαιοφυλακείο συστηματικά, ενώ μετά την Ένωση η κατάθεση αρχειακού υλικού γινόταν σποραδικά, αφού δεν εξασφαλίστηκε νομοθετικά η απρόσκοπτη ροή των αρχειοθετούμενων εγγράφων των δημοσίων υπηρεσιών σ' αυτό. Το 1865 υπήχθη, όπως και τα άλλα Αρχαιοφυλακεία, στο Υπουργείο Εσωτερικών και εξακολουθούσε να λειτουργεί κυρίως για την έκδοση αντιγράφων. Το 1914 με την ίδρυση των Γενικών Αρχείων του Κράτους πέρασε στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Εκκλησιαστικών και Δημοσίας Εκπαιδεύσεως, το 1969 στο Υπουργείο Προεδρίας, το 1971 στο Υπουργείο Πολιτισμού και τέλος το 1984 στο Υπουργείο Παιδείας υπό την εποπτεία του οποίου τελούν σήμερα τα Γενικά Αρχεία του Κράτους.

Το Αρχαιοφυλακείο Λευκάδας μετονομάστηκε σε Ιστορικό Αρχείο και το 1991 σε Γ.Α.Κ.-Αρχεία Νομού Λευκάδας, περιφερειακή υπηρεσία των Γενικών Αρχείων του Κράτους, αρμόδια για την εποπτεία, συγκέντρωση, διατήρηση και αξιοποίηση των τεκμηρίων της Ιστορίας και του Πολιτισμού του Νομού.

Φωτ. 1 Εξώφυλλο βιβλίου Ενετικής Διοίκησης 1700

Φωτ. 2 Υπογραφές του Α. Μπενβενούτι σε νοταρικά βιβλία

Την εποχή του Ιονίου Κράτους (1817-1864) και ειδικότερα κατά την πρώτη περίοδο το υλικό του Αρχαιοφυλακείου οργανώθηκε και ταξινομήθηκε από τον αρχαιοφύλακα Άγγελο Μπενβενούτι. Ο Μπενβενούτι ομαδοποίησε με ενιαία αρίθμηση τα βιβλία που προέρχονταν από το ίδιο πρόσωπο-φορέα, αντικατέστησε τα εξώφυλλα που έλειπαν και αρίθμησε τα φύλλα τους. Συγκέντρωσε επίσης με το ίδιο κριτήριο και ανάλογα με το είδος τους τα λυτά έγγραφα, σχημάτισε φακέλους με πλήρη χαρακτηρισμό και δημιούργησε ένα ξεχωριστό τμήμα του Αρχείου, αυτό που σήμερα ονομάζουμε Αρχαιοθήκη του Αρχαιοφυλακείου, όπου περιέλαβε πλήθος εγγράφων σε αντίγραφα που έκαμε ο ίδιος αλλά και πολλά σημαντικά πρωτότυπα βιβλία και έγγραφα ενταγμένα σε θεματικές ομάδες. Ο Μπενβενούτι έδωσε στα Αρχεία Λευκάδας την οριστική φυσιογνωμία τους.

Φωτ. 3 Απόσπασμα χάρτη της περιουσίας της εκκλησίας της Οδηγήτριας, 1774, Αρχαιοθήκη Αρχαιοφυλακείου

Στο πέρασμα των χρόνων το ιστορικό υλικό των Αρχείων Λευκάδας, παρά τις αντίξοες συνθήκες, διασώθηκε στο μέγιστο μέρος του χάρη στη φροντίδα ανθρώπων που το υπηρέτησαν και το διαφύλαξαν από σεισμούς και πολέμους, όπως ο αρχαιοφύλακας Γεώργιος Παρίσης που στον πόλεμο του 1940 το μετέφερε από το ισόγειο του κτηρίου των παλιών Δικαστηρίων, στο οποίο μέχρι και σήμερα στεγάζεται, σε ξωκκλήσι του ελαιώνα της πόλης για να το προφυλάξει από τους βομβαρδισμούς.

Φωτ. 4 Σημείωση του Γ. Παρίση στο εξώφυλλο ληξιαρχικού βιβλίου

Φωτ. 5 Τούρκικο Ταπού με καταχώριση της Βενετικής Διοίκησης το έτος 1695

Περιεχόμενο του Αρχείου

Το υλικό των Αρχείων Ν. Λευκάδας αποτελείται κυρίως από βιβλία και λυτά φύλλα. Χρονολογικά αρχίζει προ του 1684, από την εποχή της Τουρκοκρατίας στο νησί, με μία μικρή συλλογή εγγράφων –δικαστικών αποφάσεων για κτηματικές διαφορές εκείνης της περιόδου, όπως και διάφορα ιδιωτικά συμφωνητικά και προικοσύμφωνα που περιλαμβάνονται στις δέσμες των νοταρίων της Ενετοκρατίας.

Φωτ. 6 Οικία Άντζελο Ντ' Όρο 1826, Αρχείο Οικοδομικών Αδειών

Συγκεκριμένα οι ενότητες-σειρές του Αρχείου είναι:

- Έγγραφα διοικητικής φύσεως και αλληλογραφία Διοικήσεων της Νήσου από το 1684 έως το 1864 (Διοίκηση Βενετών, Δημοκρατικών Γάλλων, Ρωσοτούρκων, Επτανήσου Πολιτείας, Αυτοκρατορικών Γάλλων, Άγγλων, Ενωμένου Κράτους των Ιονίων Νήσων),
- Δικαστικές αποφάσεις των Βενετών Διοικητών της Νήσου και των Δικαστηρίων όλων των βαθμίδων, που λειτούργησαν στη Λευκάδα μετά τη Ενετοκρατία μέχρι και την Ένωση με την Ελλάδα,
- Αρχεία περιόδου Ελληνικού Κράτους από το 1864 και εξής χωρίς συστηματική κατάθεση υλικού,
- Νοταριακά - πρωτόκολλα και λυτά έγγραφα - βιβλία των συμβολαιογράφων της πόλης και των χωριών της Λευκάδας κατά την περίοδο 1692-1864 αλλά και συμβολαιογράφων μετά την Ένωση με την Ελλάδα ως τις αρχές του 20ου αιώνα,
- Ληξιαρχικά βιβλία γεννήσεων-βαπτίσεων, γάμων και θανάτων της περιόδου 1686-1931 (έως το 1950 για την πόλη της Λευκάδας),
- Συλλογή χειρόγραφων χαρτών 18ου και 19ου αιώνα,
- Αρχείο Οικοδομικών αδειών με σχέδια κτηρίων 1822-1865,
- Εκπαιδευτικά και Διοικητικά Αρχεία της Πρωτοβάθμιας Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης από το έτος 1822,
- Αρχείο του Νοσοκομείου Λευκάδας της περιόδου 1879-1933,
- Δημοτικό Αρχείο,

- Αρχείο των Αλυκών Λευκάδας και Αλεξάνδρου της περιόδου 1938-1996,
- Συλλογή εφημερίδων από το 1867 ως σήμερα,
- Σύγχρονα Αρχεία φορέων και υπηρεσιών του Νομού.

Το μέγεθος όλων αυτών των Αρχείων δεν μπορεί να οριστεί επακριβώς, αφού μεγάλο μέρος του υλικού και ειδικότερα το τεράστιο σε όγκο υλικό του Ιονίου Κράτους, δεν είναι ταξινομημένο ούτε έχει αναπτυχθεί σε ράφια ώστε να μετρηθεί με ακρίβεια. Σε γενικές γραμμές υπολογίζεται ότι υπερβαίνει τα 1.300 γραμμικά μέτρα. Το υλικό αυτό αυξάνεται συνεχώς με την πρόσκτηση σύγχρονων αρχείων των δημοσίων υπηρεσιών, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, φορέων και συλλόγων του νησιού. Το 2008 και στα πλαίσια του προγράμματος ψηφιοποίησης του Υπουργείου Παιδείας, ψηφιοποιήθηκε ένα μικρό τμήμα του -260.000 σελίδες- και συγκεκριμένα το Ληξιαρχικό Αρχείο, η Αρχαιοθήκη Μπενβενούτι, το Μητρώο Αρρένων του 1897 και μέρος του Νοταριακού Αρχείου.

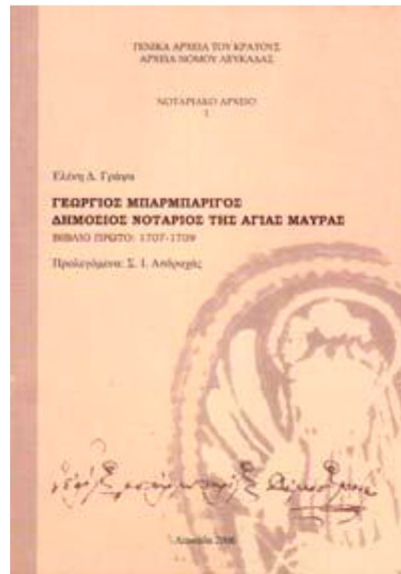
Πρόσβαση στο Αρχείο

Το ταξινομημένο υλικό είναι ανοικτό στο κοινό και η πρόσβαση ελεύθερη στα πλαίσια του νόμου. Τα Αρχεία του Νομού Λευκάδας εξυπηρετούν τους ιστορικούς ερευνητές αλλά και όσους πολίτες αναζητούν πληροφορίες για προσωπικές υποθέσεις τους στα ληξιαρχικά, εκπαιδευτικά νοταριακά και δικαστικά αρχεία χωρίς να περιορίζονται όμως μόνο σ' αυτή τη λειτουργία. Στα πλαίσια της προσπάθειας τους να μη λειτουργούν ως μια ακόμα απρόσωπη δημόσια υπηρεσία, αλλά να αποκτήσουν οργανική επαφή με την τοπική κοινωνία, δέχονται στον περιορισμένο χώρο τους μαθητές του Νομού και πραγματοποιούν γι' αυτούς με τη χρήση πολυμέσων εκπαιδευτικά προγράμματα τοπικής Ιστορίας, διοργανώνουν εκθέσεις και πραγματοποιούν εκδόσεις των αρχειακών τεκμηρίων, παρά τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν με κυριότερο αυτό της στέγασης σε επαρκή χώρο και της έλλειψης προσωπικού.

Φωτ. 7 Επίσκεψη μαθητών

Επικοινωνία με τα ΓΑΚ Αρχεία Ν. Λευκάδας στο Διαδίκτυο γίνεται μέσω της ηλεκτρονικής σελίδας τους, <http://gak.lef.sch.gr>

Φωτ. 8 και 9 Εκδηλώσεις και Εκδόσεις του Αρχείου